S I L A B U S

AKADEMSKA 2015./2016. GODINA – **LJETNI** SEMESTAR

Naziv predmeta i šifra **Umjetnost ranog srednjeg vijeka (FIL HUM 115)**

Predmetni nastavnik **prof. dr. Ljiljana Ševo**

Saradnik **Haris Dervišević, MA**

Sedmica	Nastavna jedinka
1.	Kriza Carstva i njen odraz u umjetničkom stvaralštvu
2.	Umjetnost 3. vijeka
3.	Umjetnost Konstantinovog doba
4.	Imperijalna umjetnost u hrišćanskom kontekstu
5.	Umjetnost Teodosijevog i doba Gale Placidije
6.	Spemenici Justinijanovog doba u Raveni i Rimu
7.	Spomenici Justinijanovog doba u Konstantinopolju i u Maloj Aziji Umjetnost Iraklijevog vremena
8.	**Provjera znanja studenata**
9.	Evropska umjetnost od kraja 6. do kraja 8. vijeka
10.	Umjetnost u Irskoj i Engleskoj u 7. 8. i 9. vijeku
11.	Stvaralaštvo u doba Karla Velikog
12.	Karolinško slikarstvo
13.	Karolinško zlatarstvo Karolinške slonovače
14.	Otonsko zidno slikarstvo Iluminacija otonskih rukopisa
15.	Otonske slonovače Otonska skulptura u metalu i drvetu
16.	**Završni ispit za studente**

Način ocjenjivanja: prisustvo na nastavi, pismena provjera znanja (7. sedmica), pismena provjera znanja (15. sedmica), usmena provjera znanja.

S I L A B U S

AKADEMSKA 2015./2016. GODINA – **LJETNI** SEMESTAR

Naziv predmeta i šifra **Umjetnost Bizanta (FIL HUM 113)**

Predmetni nastavnik **prof. dr. Ljiljana Ševo**

Saradnik **Haris Dervišević, MA**

Sedmica	Nastavna jedinka
1.	Istorijski i društveni okviri vizantijske umjetnosti
2.	Polja umjetničke djelatnosti u Vizantiji
3.	Likovne tehnike vizantijske umjetnosti Uticaj ideja na likovno stvaralaštvo
4.	Vizantijska arhitektura
5.	Vizantijska umjetnost epohe ikonoklazma
6.	Stvaralaštvo u Vizantiji u razdoblju Renesanse Makedonaca
7.	Vizantijska umjetnost epohe Komnina Umjetničko stvaralaštvo Vizantije u doba Paleologa
8.	**Provjera znanja studenata**
9.	Postvizantijska umjetnost
10.	Spomenici izrađeni pod vizantijskim uticajima u Južnoj Italiji, na Siciliji, u Veneciji
11.	Vizantijska umjetnost na prostoru današnje Bugarske
12.	Vizantijska umjetnost na području današnje Srbije i Crne Gore
13.	Vizantijska umjetnost na prostoru današnje Rumunije
14.	Umjetnost predmongolske Rusije
15.	Umjetnost u Rusiji nakon mongolskih osvajanja
16.	**Završni ispit za studente**

Način ocjenjivanja: prisustvo na nastavi, pismena provjera znanja (7. sedmica), pismena provjera znanja (15. sedmica), usmena provjera znanja.

S I L A B U S

AKADEMSKA 2015./2016. GODINA – **LJETNI** SEMESTAR

Naziv predmeta i šifra **UMJETNOST BIH U 20. STOLJEĆU**, FIL HUM 321

Predmetni nastavnik

DR.SCI. AIDA ABADŽIĆ HODŽIĆ, van.prof.

Saradnik: Ass Andrea BAOTIĆ, MA

Sedmica	Nastavna jedinka
1. 15.-19.2. 2016.	Historijske, društvene i umjetničke prilike u BiH sredinom 19.og stoljeća (društvene i kulturne promjene u vrijeme *tanzimata*)
2. 22-26.2 2016.	Slikarstvo u BiH u drugoj pol. 19.st. Strani slikari na prostoru BiH. Značaj i uloga časopisa „Nada“ (1895-1903). Prve slikarske škole u BiH, gostujuće izložbe...
3. 29.2.-04.3. 2016.	Historicizam u arhitekturi BiH na prijelazu stoljeća. Evropska arhitektura predmetnog razdoblja. Pseudomaurski stil? Historicizam i orijentalizam
4. 07.-11.3. 2016.	Od historicizma ka secesiji u arhitekturi BiH – prvi dio
5. 14.-18.3. 2016.	Od historicizma ka secesiji u arhitekturi BiH. Bosanski slog. – drugi dio
6. 21..-25.3. 2016.	BH. slikari, grafičari i kipari na evropskim likovnim akademijama. Pojava domaćih umjetnika
7. 28.3.-01.4. 2016.	BH slikari, grafičari i kipari - i refleksije evropskih avangardi?
8. 04.-08.4. 2016.	**POLUSEMESTRALNI ISPIT**
9. 11.-15.4. 2016.	Period između dva rata: Društvo umjetnika 1919-1923. Prva umjetnička kolonija u Blažuju. Likovna i kulturno-prosvjetna društva. Socijalna i angažirana umjetnost 20ih i 30ih godina 20.stoljeća. Prilike u evropskoj umjetnosti između dva svjetska rata.
10. 18.-22.4. 2016.	Umjetnost NOB. Soc-realizam. 1950e i 1960e u umjetnosti BiH – skulptura, slikarstvo, grafika. Kasni modernizam u umjetnosti i arhitekturi u Bosni i Hercegovini
11. 25.4.-29..4. 2016.	Slikarstvo Voje Dimitrijevića i Ismeta Mujezinovića
12. 02.-06..5. 2016.	BH. arhitektura nakon Drugog svjetskog rata
13. 09.-13.5. 2016.	Kulturno-umjetničke prilike sedme i osme decenije
14.	

16.-20.5. 2016.	BH. grafika 1960ih i 70ih godina. Elementi postmoderniteta u bh. umjetnosti
15. 23.-27.5. 2016.	1970e i 1980e u bh. likovnoj umjetnosti. Nove likovne grupe („Prostor-Oblik“, „Zvono“) i novi modaliteti djelovanja i izlaganja
16. 30.5..- 11.6. 2016.	**Završni ispit za studente I. I II. ciklusa po Bolonjskom procesu**

PROVJERE ZNANJA

Prva polusemestralna provjera znanja – 40%
Završni ispit – 50%
Prisustvo na nastavi i aktivnost – 10%

VREDNOVANJE ZNANJA STUDENATA

Konačan uspjeh studenata nakon svih predviđenih oblika provjere znanja, vrednuje se i ocjenjuje sistemom uporedivim sa ECTS skalom ocjenjivanja kako slijedi:

a) 10 (A) - izuzetan uspjeh bez grešaka ili sa neznatnim greškama, nosi 95-100 bodova;

b) 9 (B) - iznad prosjeka, sa ponekom greškom, nosi 85-94 boda;

c) 8 (C) - prosječan, sa primjetnim greškama, nosi 75-84 boda;

d) 7 (D) - općenito dobar, ali sa značajnim nedostacima, nosi 65-74 boda;

e) 6 (E) - zadovoljava minimalne kriterije, nosi 55-64 boda;

f) 5 (F, FX) - ne zadovoljava minimalne kriterije, manje od 55 bodova.

Literatura za kolegij *Umjetnost u BiH u 20. stoljeću*

Obavezna:

1. Grupa autora. *Umjetnost BiH 1984-1923* (Sarajevo,1978)
2. *Umjetnost BiH 1924-1945* (Sarajevo, 1985)
3. *Umjetnost BiH 1945-1974* (Sarajevo, 1975)
4. *Umjetnost BiH 1974-1984* (Sarajevo, 1984)
5. Mladenović, Ljubica, *Građansko slikarstvo u Bosni i Hercegovini*. (Sarajevo, 1984)
6. Krzović, Ibrahim, *Arhitektura BiH 1878-1918.* (Sarajevo, 1987)
7. Štraus, Ivan, *99 arhitekata sarajevskog kruga 1930-1991,* (Sarajevo, 2010)
8. Štraus, Ivan. *15 godina bosanskohercegovačke arhitekture 1970-1985.* (Sarajevo, 1987)
9. Abadžić Hodžić, Aida, *BH grafika 20. stoljeća: šezdesete i sedamdeset godine 20. stoljeća u kontekstu evropskog moderniteta i postmoderniteta,* (Sarajevo, 2011)
9. Bernik, Stane (2002) *Zlatko Ugljen* (Tuzla, 2002)
10. Abadžić Hodžić, Aida, *Selman Selmanagić i Bauhaus* (Sarajevo, 2014)

Preporučena (dodatna):

1. Šamić, Jasna**,** *Pariz - Sarajevo 1900,* Media press, Sarajevo, 2001.
2. Krzović, Ibrahim (2004) *Arhitektura secesije u BiH.* Edicija „Kulturno naslijeđe". Sarajevo.
3. Kurto, Nedžad (1998) *Arhitektura BiH – razvoj bosanskog stila.* Edicija „Kulturno naslijeđe". Sarajevo.
4. Spasojević, Borislav (1999) *Arhitektura stambenih palata austro-ugarskog perioda Sarajeva.* Sarajevo: Rabic.
5. Dimitrijević, Branka, *Arhitekt Karl Parzik- vrijeme, život i djelo,* 2007.
6. Živorad Janković, *Muhamed Kadić*, ANUBiH, BI, Sarajevo
7. Vujković, Sarita**,** *U građanskom ogledalu: Identiteti žena bosanskohercegovačke građanske kulture (1878–1941),* MSU Banja Luka / KC Beograd, 2010.
8. Aida Abadžić Hodžić, *BH mapa 20. stoljeća*, Preporod, Sarajevo, 2003.
9. Grupa autora (2000), *Sarajevski memento,* Ministarstvo kulture i sporta kantona Sarajevo.
10. (grupa autora), *Dekada dizajna - dizajn u BiH,* ULUPUBiH, 2009.
11. Salihović, Hamdija, *Arhitektura – stvaralačka sinteza: tradicionalno-savremeno,* Sarajevo, 2010.
12. Hozo, Dževad, *Umjetnost multioriginala – kultura grafičkog lista*, Mostar, 1988.

S I L A B U S

AKADEMSKA 2015./2016. GODINA – **LJETNI** SEMESTAR

Naziv predmeta i šifra **Islamska umjetnost II (FIL HUM 218)**

Predmetni nastavnik **prof. dr. Ćazim Hadžimejlić**

Saradnik **Haris Dervišević, MA**

Sedmica	Nastavna jedinka
1.	Umjetnost Timurida (Historija, Arhitektura, Dekorativna umjetnost)
2.	Umjetnost Mogula, (Historija, Arhitektura, Dekorativna umjetnost)
3.	Umjetnost Safavida (Historija, Arhitektura, Dekorativna umjetnost)
4.	Umjetnost Kadžara (Historija, Arhitektura, Dekorativna umjetnost)
5.	Umjetnost Osmanlija (Opšti pregled)
6.	Umjetnost Osmanlija (Arhitektura: Brusanski stil, ranocarigradski stil)
7.	Umjetnost Osmanlija (Klasični period)
8.	**Provjera znanja studenata**
9.	Umjetnost Osmanlija (Arhitektura: Period tulipana, period osmanskog baroka, period ampira, neoklasični period)
10.	Umjetnost Osmanlija (Ćilimarstvo)
11.	Umjetnost Osmanlija (Ebru umjetnost)
12.	Umjetnost Osmanlija (Knjige)
13.	Umjetnost Osmanlija (Kaligrafije)
14.	Savremena islamska umjetnost na Bliskom istoku
15.	Savremena islamska umjetnost umjetnika koji djeluju na Zapadu
16.	**Završni ispit za studente**

Način ocjenjivanja: prisustvo na nastavi, pismena provjera znanja (7. sedmica), pismena provjera znanja (15. sedmica), usmena provjera znanja.

S I L A B U S

AKADEMSKA 2015/2016. GODINA – **LJETNI** SEMESTAR

Naziv predmeta i šifra: **UMJETNOST RENESANSE I BAROKA FIL HUM 217**

Predmetni nastavnik:

Saradnik: viši asist. Andrea BAOTIĆ, MA

Sedmica	Nastavna jedinka
1. 16.-20.2. 2015	Uvod u umjetnost renesanse Kiparstvo rane renesanse Arhitektura rane renesanse I
2. 23.-27.2 2015.	Slikarstvo rane renesanse u Firenzi (od Masaccia do Castagna) Renesansni kipari drugoga i trećega naraštaja (oko polovice *Quattrocenta* i u drugoj polovici stoljeća)
3. 02.-06.3. 2015.	Renesansni slikari druge polovice *Quattrocenta* Renesansno slikarstvo u Padovi i Veneciji Arhitektura rane renesanse II
4. 09.-13.3. 2015.	Naraštaj visoke (klasične) renesanse. Visoka renesansa u Veneciji – slikarstvo i skulptura Cvjetno doba renesanse u arhitekturi
5. 16.-20.3. 2015.	Manirizam; tradicija Leonarda i Michelangela u firentinskoj umjetnosti između kontinuiteta, antiklasičnih tendencija i manirističke inovacije, venecijanski manirizam, Tridentski sabor i internacionalni manirizam
6. 23..-27.3. 2015.	Nizozemske slikarske škole u XV. i XVI. stoljeću
7. 30.3.-03.4. 2015.	Renesansa u Njemačkoj Renesansa u Francuskoj
8. 06.-10.4. 2015.	**POLUSEMESTRALNI ISPIT**
9. 13.-17.4. 2015.	Teorija baroka; »Revolucija stila oko 1600.«; zidno slikarstvo i barokni iluzionizam
10. 20.-24.4. 2015.	Skulptura u Rimu u XVII. stoljeću Barokna arhitektura Italije
11. 27.4.-01.5. 2015.	Španjolske i flamanske slikarske škole XVII. stoljeća – *el Siglo de Oro* Kiparstvo baroka u Španiji
12. 04.-8.5. 2015.	Nizozemske slikarske škole XVII. stoljeća – *de Gouden Eeuw*
13. 11.-15.5. 2015.	Francuska XVII. stoljeće – le Grand Siècle, slikarstvo i kiparstvo Arhitektura XVII stoljeća u Francuskoj
14. 18.-22.5. 2015.	*Settecento* (XVIII. stoljeće) u različitim europskim školama: kasnobarokni manirizam, kasnobarokni klasicizam. Rococo.
15. 25.-29.5. 2015.	Arhitektura Austrije Njemačke i Češke u XVII i XVIII. stoljeću Venecijansko slikarstvo XVII i XVIII stoljeća
16. 1.-12.6. 2015.	**Završni ispit za studente I. I II. ciklusa po Bolonjskom procesu**

PROVJERE ZNANJA

Prva polusemestralna provjera znanja – 35%
Završni ispit – 35%
Prisustvo na nastavi– 10%
Seminarski rad i prezentacija – 20 %

VREDNOVANJE ZNANJA STUDENATA

Konačan uspjeh studenata nakon svih predviđenih oblika provjere znanja, vrednuje se i ocjenjuje sistemom uporedivim sa ECTS skalom ocjenjivanja kako slijedi:

a) 10 (A) - izuzetan uspjeh bez grešaka ili sa neznatnim greškama, nosi 95-100 bodova;

b) 9 (B) - iznad prosjeka, sa ponekom greškom, nosi 85-94 boda;

c) 8 (C) - prosječan, sa primjetnim greškama, nosi 75-84 boda;

d) 7 (D) - općenito dobar, ali sa značajnim nedostacima, nosi 65-74 boda;

e) 6 (E) - zadovoljava minimalne kriterije, nosi 55-64 boda;

f) 5 (F, FX) - ne zadovoljava minimalne kriterije, manje od 55 bodova.

Obavezna literatura:

1. Janson, Horst Waldemar, Anthony F. Janson (2003) *Povijest umjetnosti*. Dopunjeno izdanje. Varaždin, Stanek. [prema djelu H. W. Jansona Povijest umjetnosti /History of art: a survey of the major visual arts from the dawn of history to the present day, prvo izdanje 1962.]
2. Hartt, Frederik, David G. Wilkins (1995) *History of Italian Renaissance Art*. H. N. Abrams.
3. Murray, Peter & Linda (1995) *The art of the renaissance*. London, Thames and Hudson.
4. Murray, Linda (2003) *The high renaissance and mannerism*: Italy, the North and Spain, 1500-1600. London, Thames & Hudson
5. Bazin, Germain (1966) *Barok i rokoko*. Beograd, Jugoslavija.
6. Held, Julius, Posner, Donald (1971) *17th and 18th century art : baroque painting, sculpture, architecture*, Englewood Cliffs, N.J. : Prentice-Hall; New York: H. N. Abrams,
7. *Baroque, architecture, sculpture, painting* (priredio R. Tolman) (2004) Köln, Tandem Verlag GmbH.

Preporučena literatura:

1. Blunt, Anthony (2004) *Umetnička teorija u Italiji 1450-1600*. Beograd, Clio.
2. Vasari, Giorgio (2000) *Životi slavnih slikara, vajara i arhitekata*. Beograd, Libretto, NE&BO.
3. Wölfflin, Heinrich (1969) *Klasična umjetnost. Zagreb, Matica hrvatska*. [Prijevod djela: Die klasische Kunst: eine Einfuehrung in die italienische Renaissance, prvo izdanje 1899.]
4. Venturi, Lionello (1957) *Od Giotta do Chagala*. Zagreb, Mladost.
5. Repanić-Braun, Mirjana (2004) *Barokno slikarstvo u hrvatskoj franjevačkoj provinciji sv. Ćirila i Metoda*. Zagreb : Institut za povijest umjetnosti, Hrvatska franjevačka privincija sv. Ćirila i Metoda.
6. Cvetnić Sanja (2011) *Barokni defter: studije o likovnim djelima iz XVII . i XVIII . stoljeća u Bosni i Hercegovini*. Zagreb, Leykam international.

S I L A B U S

AKADEMSKA 2015./2016. GODINA – **LJETNI** SEMESTAR

Naziv predmeta i šifra SAVREMENE TEME BH UMJETNOSTI I REGIONALNI KONTEKST (**Moderna i savremena umjetnost u ex-Jugoslaviji)**, FIL HUM 524

Predmetni nastavnik:

DR.SCI. AIDA ABADŽIĆ HODŽIĆ, van.prof.

Saradnik, Ass. Andrea Baotić, MA

Sedmica	Nastavna jedinka
1. 15.-19.2. 2016.	**SOCIJALISTIČKI MODERNIZAM U JUGOSLAVENSKOJ UMJETNOSTI? Kulturna politika ex-JU: između Istoka i Zapada**
2. 22.-26.2 2016.	**POSLIJERATNA ARHITEKTURA – PRIMJER ZAGREBA, BEOGRADA, SARAJEVA**
3. 29.2.-04.3. 2016.	**GRUPA »EXAT 51« I NASLIJEĐE EVROPSKIH AVANGARDI**
4. 07.-11.3. 2016..	**REFLESKIJE ENFORMELA U BIH I JUGOSLAVENSKOJ UMJETNOSTI**
5. 14.-18.3. 2016.	**SKULPTURA U REGIJI NAKON DRUGOG SVJ.RATA**
6. 21.-25.3.2016.	**APSTRAKTNA UMJETNOST U BIH I JUGOSLAVIJI**
7. .28.3.-01.4.2016.	**RAZVOJ BH DIZAJNA NAKON DRUGOG SVJ.RATA**
8. 04.-08.4.2016.	Provjera znanja studenata
9. 11.-15.4.2016.	**POČECI VANGALERIJSKE UMJ.PRAKSE U BIH**
10. 18.-22.4. 2016.	**ZNAČAJ I DJELOVANJE SLOVENSKE GRUPE »OHO« - NAJAVA KONCEPTUALNE PRAKSE**
11. 25.4.-29.4. 2016.	**»NOVE TENDENCIJE«**
12. 02.-6.5. 2016..	**BEOGRADSKA LIKOVNA SCENA 1970IH**
13. ---------- 09-13.5. 2016.	**ELEMENTI POSTMODERNITETA U BH SLIKARSTVU, GRAFICI I ARHITEKTURI U KONTEKSTU EVROPSKE UMJ.POSTMODERNE**

14.	
16.-20.5. 2016.	**ARHITEKTURA IVANA ŠTRAUSA**
15.	
23.-27.5. 2016.	**ARHITEKTURA ZLATKA UGLJENA**
16.	
30.5.-11.6. 2016..	Završni ispit za studente I. I II. ciklusa po Bolonjskom procesu

PROVJERE ZNANJA

Prva polusemestralna provjera znanja – 30%
Završni ispit – 40%
Seminarski rad/esej/prezentacija – 20%
Aktivnost i prisustvo na nastavi– 10%

VREDNOVANJE ZNANJA STUDENATA

Konačan uspjeh studenata nakon svih predviđenih oblika provjere znanja, vrednuje se i ocjenjuje sistemom uporedivim sa ECTS skalom ocjenjivanja kako slijedi:

a) 10 (A) - izuzetan uspjeh bez grešaka ili sa neznatnim greškama, nosi 95-100 bodova;

b) 9 (B) - iznad prosjeka, sa ponekom greškom, nosi 85-94 boda;

c) 8 (C) - prosječan, sa primjetnim greškama, nosi 75-84 boda;

d) 7 (D) - općenito dobar, ali sa značajnim nedostacima, nosi 65-74 boda;

e) 6 (E) - zadovoljava minimalne kriterije, nosi 55-64 boda;

f) 5 (F, FX) - ne zadovoljava minimalne kriterije, manje od 55 bodova.

MODERNA I SAVREMENA UMJETNOST U EX-YU (izbor iz literature):

Obavezna literatura:

Impossible Histories: Historical Avant-gardes, Neo-avant-gardes and Post-avant-gardes in Yugoslavia 1918-1991, (ur. Đurić Dubravka, Miško Šuvaković), The MIT Press, Cambridge and London, 2003.

Rubne posebnosti: Avangardna umetnost ex-Jugoslavije 1914-1989, kolekcija Marinko Sudac, Varaždin, 2005./ MSU; Novi Sad, 2006./MMSU; Rijeka, 2007.
(http://www.avantgarde-museum.com/hr/ - Virtualni muzej, kolekcija Marinko Sudac)

Miodrag Protić, *Jugoslovenska umetnost XX veka: Treća decenija: Konstruktivno slikarstvo*, MSU; Beograd, 1967.

Irina Subotić, Vida Golubović, *Zenit i avangarda 20ih godina,* Narodni muzej/Institut za književnost, Beograd, 1983.
http://digital.nb.rs/zenit/
http://scc.digital.nb.rs/collection/zenit (ovdje možete otvoriti svaki pojedinačni broj)

Aida Abadžić Hodžić, *Selman Selmanagić i Bauhaus*, Bošnjački Institut, Sarajevo, 2014.

UMJETNOST U BOSNI I HERCEGOVINI 1945-1974, UGBiH, Sarajevo, 1974.
UMJETNOST U BOSNI I HERCEGOVINI 1974-1984, UGBiH, Sarajevo, 1984.

Neidhardt, Juraj; Grabrijan, Dušan, *Arhitektura Bosne i Hercegovine i put u suvremeno*, Državna založba Slovenije, Ljubljana, 1957.

Aida Abadžić Hodžić, *Bosanskohercegovačka grafika 20. stoljeća: šezdesete i sedamdesete godine 20.stoljeća u kontekstu evropskog moderniteta i postmoderniteta,* Tugra, Sarajevo, 2011.

Nova umjetnička praksa u Jugoslaviji 1966-1978, GSU, Zagreb, 1978.

ŠTRAUS, Ivan, *Petnaest godina bosanskohercegovačke arhitekture: prilog za istoriju arhitekture Jugoslavije*, "Svjetlost", Akademija nauka i umjetnosti BiH, Sarajevo, 1987.

Preporučena literatura:

Prodori avangarde u hrvatsku umjetnost prve polovice 20. stoljeća, Muzej suvremene umjetnosti, Zagreb, 2007. (ur. Jadranka Vinterhalter)

Želimir Koščević, *Jugoslavenski studenti Bauhausa*, Život umjetnosti 39/40, Zagreb, 1985, str. 82-87.

Aida Abadžić Hodžić, Ines Sonder, *Selman Selmanagic*: *Ein kommunisticher Muslim im Lande Israel*, Bauhaus 2, Dessau, 2011., str. 68-75.

Socijalizam i modernost, Umjetnost, kultura, politika 1950.-1974., Muzej suvremene umjetnosti/Institut za povijest umjetnosti, Zagreb, 2012. (Kolešnik, Ljiljana, ur.)

Nena Dimitrijevic, "Gorgona - umjetnost kao nacin postojanja", GSU, Zagreb, 1977.

EXAT 51 i Nove tendencije, MSU, Zagreb, 2001.

BERNIK, Stane, *Zlatko Ugljen,* Međunarodna galerija portreta, Tuzla, 2002.

SALIHOVIĆ, Hamdija, *Arhitektura – stvaralačka sinteza: tradicionalno-savremeno*, Sarajevo, 2010.

SARAJEVSKA DOKUMENTA 1987, 1989, CA, Sarajevo

Sarajevski memento 92-95, Ministarstvo kulture i sporta kantona Sarajevo, 1997.

Dekada dizajna - dizajn u BiH, ULUPUBiH, 2009.

HODŽIĆ,Abadžić Aida, *Zaustavljeni trenuci jednog vremena, uz fotografije Alije M. Akšamije*, Bošnjački Institut u Sarajevu, decembar 2010, KUN, „Oslobođenje“, 16.12.2010., str. 32-33.

Aida Abadžić Hodžić, *Evropa u kondicionalu – uz video rad Damira Nikšića „If I wasn't Muslim“,* Kun, „Oslobođenje“, Sarajevo, 2.6.2005, str. 35.

Aida Abadžić Hodžić, *Dizajneri naših pogleda*, „Vizura“ 1-2, C.A., Sarajevo, februar, 2008, str. 4-15.

Aida Abadžić Hodžić, *Odgovornost umjetnika i/ili odgovornost likovne kritike?* - „Vizura“ 3-4, C.A., Sarajevo, oktobar 2008, str. 6-18.

časopisi: *Vizura* (Sarajevo), *Život umjetnosti, Radovi Instituta za povijest umjetnosti*, ČiP (Zagreb); *Umetnost, Moment* (Beograd), *Polja* (Novi Sad), *Sinteza* (Ljubljana)...

katalozi MSU Beograd o jug.umjetnosti (1900-1950; 1950-1980), ur. M. Protić; **katalozi GSU Zagreb**

Monografije i katalozi retrospektivnih izložaba savremenih bh. umjetnika, arhitekata i dizajnera

S I L A B U S

AKADEMSKA 2015./2016. GODINA – **LJETNI** SEMESTAR

Naziv predmeta i šifra Historijske avangarde i neoavangarde FIL HUM 411

Predmetni nastavnik prof. dr. Asja Mandić

Saradnik viši assistent Andrea Baotić

Sedmica	Nastavna jedinka
1.	Avangarda/modernizam: pitanja terminologije
2.	Peter Bürger i definicije avangarde
3.	Polemika oko Picassovih kolaža: avangarda ili ne?
4.	Destruktivne avangarde
5.	Ruska avangarda
6.	Bauhaus i avangarda između dva rata
7.	Nadrealizam
8.	Provjera znanja studenata
9.	Odnos avangarde i masovne kulture
10.	Veza historijske avangarde i neoavangarde
11.	Povratak *readymade*, pojam parodije i aproprijacije u umjetnosti 1960tih
12.	Guy Debord i situacionistička internacionala
13.	Neoavangarda i kulturna industrija: Buchlochova kritika novog realizma
14.	Status umjetničkog djela (konceptualna »dematerijalizacija« i instucionalna kritika)
15.	Neoavangarda i slikarstvo
16.	

PROVJERE ZNANJA

Provjera znanja se vrši dodjeljivanjem bodova za svaki oblik aktivnosti i provjere znanja u toku semestra, kao i na zvršnom ispitu, na kojem se utvrđuje konačna ocjena, po slijedećim elementima aktivnosti, odnosno propisanih oblika provjere znanja:

10% prva polusemestralna provjera znanja; 30% seminarski rad/ prezentacija; 10% prisutnost i aktivnost na nastavi; 50% završni ispit

VREDNOVANJE ZNANJA STUDENATA

Konačan uspjeh studenata nakon svih predviđenih oblika provjere znanja, vrednuje se i ocjenjuje sistemom uporedivim sa ECTS skalom ocjenjivanja kako slijedi:

a) 10 (A) - izuzetan uspjeh bez grešaka ili sa neznatnim greškama, nosi 95-100 bodova;

b) 9 (B) - iznad prosjeka, sa ponekom greškom, nosi 85-94 boda;

c) 8 (C) - prosječan, sa primjetnim greškama, nosi 75-84 boda;

d) 7 (D) - općenito dobar, ali sa značajnim nedostacima, nosi 65-74 boda;

e) 6 (E) - zadovoljava minimalne kriterije, nosi 55-64 boda;

f) 5 (F, FX) - ne zadovoljava minimalne kriterije, manje od 55 bodova.

S I L A B U S

AKADEMSKA 2015./2016. GODINA – **LJETNI** SEMESTAR

Naziv predmeta i šifra Muzejska teorija i praksa FIL HUM 540

Predmetni nastavnik prof. dr. Asja Mandić

Saradnik viši assistent Andrea Baotić

Sedmica	Nastavna jedinka
1.	Misija i funkcija muzeja: teorijska razmatranja
2.	Prikupljanje i izlaganje (historijski pregled) i kritički osvrt na recentniju muzejsku praksu
3.	Savremeni pristupi pri koncepciji stalnih muzejskih postavki
4.	Definiranje projekata za praktični dio nastave
5.	Komercijalizacija muzeja: muzej kao *shopping centar*, arhitektura spektakla, *blockbuster* izložbe
6.	Javna uloga i funkcija muzeja: Odnos prema društvenoj zajednici
7.	Muzeji i publika: Istraživanje muzejske publike i evaluacija programskih aktivnosti
8.	Provjera znanja studenata
9.	Izazovi muzejske edukacije
10.	Tipovi obrazovnih programa u muzejima umjetnosti
11.	Foucault efekt u muzejskim studijama
12.	Od kritike muzejskih institucija do instucionalizacije kritike
13.	Problem funkcioniranja muzeja u BiH: analiza studija slučaja
14.	Restitucija i repatrijacija: pitanja povrata umjetnina u Bosni i Hercegovini
15.	Praktični dio nastave: prezentacije
16.	Završni ispit za studente I. I II. ciklusa po Bolonjskom procesu

PROVJERE ZNANJA

Provjera znanja se vrši dodjeljivanjem bodova za svaki oblik aktivnosti i provjere znanja u toku semestra, kao i na završnom ispitu, na kojem se utvrđuje konačna ocjena, po slijedećim elementima aktivnosti, odnosno propisanih oblika provjere znanja:

10% prva polusemestralna provjera znanja; 30% praktični rad/ prezentacija; 10% prisutnost i aktivnost na nastavi; 50% završni ispit

VREDNOVANJE ZNANJA STUDENATA

Konačan uspjeh studenata nakon svih predviđenih oblika provjere znanja, vrednuje se i ocjenjuje sistemom uporedivim sa ECTS skalom ocjenjivanja kako slijedi:

a) 10 (A) - izuzetan uspjeh bez grešaka ili sa neznatnim greškama, nosi 95-100 bodova;

b) 9 (B) - iznad prosjeka, sa ponekom greškom, nosi 85-94 boda;

c) 8 (C) - prosječan, sa primjetnim greškama, nosi 75-84 boda;

d) 7 (D) - općenito dobar, ali sa značajnim nedostacima, nosi 65-74 boda;

e) 6 (E) - zadovoljava minimalne kriterije, nosi 55-64 boda;

f) 5 (F, FX) - ne zadovoljava minimalne kriterije, manje od 55 bodova.

S I L A B U S

AKADEMSKA 2015./2016. GODINA – **LJETNI** SEMESTAR

Naziv predmeta i šifra Muzeologija FIL HUM 241 (FIL ARH 335)

Predmetni nastavnik prof. dr. Asja Mandić

Saradnik ass. Haris Dervišević

Sedmica	Nastavna jedinka
1.	Uvod: muzej, muzeologija, muzeografija
2.	Od kabineta čudesa do prvih javnih muzeja: historijski pregled razvitka muzeja i galerija
3.	Muzejska funkcije
4.	Prikupljanje, klasifikacija i izlaganje muzejskih objekata
5.	Čuvanje, restauracija i preventivna konzervacija umjetničkih djela.
6.	Izložba kao medij komunikacije: tipovi izložbi
7.	Muzeji i publika
8.	Provjera znanja studenata
9.	Definicija obrazovne funkcije muzeja i njena uloga u savremenom društvu
10.	Znanstvena funkcija muzeja
11.	Muzejska arhitektura
12.	Restitucija i repatrijacija
13.	Spektakularizacija muzeja i fenomen *blockbuster* izložbi
14.	Upravljanje muzejskim zbirkama
15.	Pitanje statusa, pozicije i organizacije muzejskih ustanova u Bosni i Hercegovini
16.	

	Završni ispit za studente I. I II. ciklusa po Bolonjskom procesu

PROVJERE ZNANJA

Provjera znanja se vrši dodjeljivanjem bodova za svaki oblik aktivnosti i provjere znanja u toku semestra, kao i na zvršnom ispitu, na kojem se utvrđuje konačna ocjena, po slijedećim elementima aktivnosti, odnosno propisanih oblika provjere znanja:

polusemestralni ispit 30%,
prezentacije i seminarski rad 30%
učešće na nastavi 10%
završni ispit 30%

VREDNOVANJE ZNANJA STUDENATA

Konačan uspjeh studenata nakon svih predviđenih oblika provjere znanja, vrednuje se i ocjenjuje sistemom uporedivim sa ECTS skalom ocjenjivanja kako slijedi:

a) 10 (A) - izuzetan uspjeh bez grešaka ili sa neznatnim greškama, nosi 95-100 bodova;

b) 9 (B) - iznad prosjeka, sa ponekom greškom, nosi 85-94 boda;

c) 8 (C) - prosječan, sa primjetnim greškama, nosi 75-84 boda;

d) 7 (D) - općenito dobar, ali sa značajnim nedostacima, nosi 65-74 boda;

e) 6 (E) - zadovoljava minimalne kriterije, nosi 55-64 boda;

f) 5 (F, FX) - ne zadovoljava minimalne kriterije, manje od 55 bodova.

S I L A B U S

AKADEMSKA 2015./2016. GODINA – **LJETNI** SEMESTAR

Naziv predmeta i šifra **Teorija umjetnosti i historija historije umjetnosti**, FIL HUM 340
Predmetni nastavnik van. prof. dr. Senadin Musabegović
Saradnik /

Sedmica	Nastavna jedinka
1.	Počeci historije umjetnosti
2.	Umjetnost kao istorija: Johan Joachim Winkelmann i Alois Riegl
3.	Problem stila: Ernst Gombrich, Meyer Shapiro
4.	Osnovni pojmovi istorije umjetnosti: Heinrich Wölfflin
5.	Formalizam: Konrad Fiedler i Roger Fry
6.	Ikonološka analiza: Erwin Panofsky
7.	Istorija Estetike: odabrani tekstovi iz istoimene knjige Gilberta Kuhna
8.	Provjera znanja studenata
9.	Osnove kritičke teorije: Walter Benjamin, Theodor Adorno, Max Horkheimer, Siegfried Kracauer
10.	Problem avant-garde (Peter Bürger i Clement Greenberg)
11.	Feminizam i psihoanaliza (Freud, Jung, Lacan)
12.	Dekonstrukcija (J. Derrida)
13.	Postkolonijalna teorija, problem "drugog" Smrt autora: Michel Foucault i Roland Barthes
14.	Teorija postmodernizma (Craig Owens, Frederic Jameson, …)
15.	Diskusija
16.	Završni ispit za studente I. I II. ciklusa po Bolonjskom procesu

PROVJERE ZNANJA

Provjera znanja se vrši dodjeljivanjem bodova za svaki oblik aktivnosti i provjere znanja u toku semestra, kao i na završnom ispitu, na kojem se utvrđuje konačna ocjena, po slijedećim elementima aktivnosti, odnosno propisanih oblika provjere znanja:

učešće na nastavi 20%
polusemestralni ispit 40%,
završni ispit 40%

VREDNOVANJE ZNANJA STUDENATA

Konačan uspjeh studenata nakon svih predviđenih oblika provjere znanja, vrednuje se i ocjenjuje sistemom uporedivim sa ECTS skalom ocjenjivanja kako slijedi:

a) 10 (A) - izuzetan uspjeh bez grešaka ili sa neznatnim greškama, nosi 95-100 bodova;

b) 9 (B) - iznad prosjeka, sa ponekom greškom, nosi 85-94 boda;

c) 8 (C) - prosječan, sa primjetnim greškama, nosi 75-84 boda;

d) 7 (D) - općenito dobar, ali sa značajnim nedostacima, nosi 65-74 boda;

e) 6 (E) - zadovoljava minimalne kriterije, nosi 55-64 boda;

f) 5 (F, FX) - ne zadovoljava minimalne kriterije, manje od 55 bodova.

S I L A B U S

AKADEMSKA 2015./2016. GODINA – **LJETNI** SEMESTAR

Naziv predmeta i šifra IZVORI BOSANSKOHERCEGOVAČKE MODERNE U EVROPSKOM KONTEKSTU, FIL HUM 523

(LIKOVNA UMJETNOST NA TLU BIH OD 1878. DO 1918. GODINE)

Predmetni nastavnik

DR.SCI. AIDA ABADŽIĆ HODŽIĆ, van.prof.

Saradnik: Ass. Andrea BAOTIĆ, MA

Sedmica	Nastavna jedinka
1. 15.-19.2. 2016.	**Period reformi kasnoosmanskog perioda (tanzimat) i počeci moderniteta: susret *a la turca* i *a la franga* u umetnosti i kulturi u BiH**
2. 22.-26.2 2016.	**Kultura odijevanja na prijelazu stoljeća u BiH**
3. 29.2.-04.3. 2016.	**Definiranje pojma avangardne umjetnosti na prostoru BiH početkom 20. stoljeća? Refleksije evropskih avangardi u jugoslavenskoj umjetnosti prve polovine 20. stoljeća-1.dio**
4. 07.-11.3. 2016..	**Refleksije evropskih avangardi u jugoslavenskoj umjetnosti prve polovine 20. stoljeća-2.dio**
5. 14.-18.3. 2016.	**Značaj časopisa u umjetničkoj i kulturnoj avangardi**
6. 21.-25.3. 2016.	**BH slikari na evropskim likovnim akademijama i začeci slikarskog moderniteta – 1.dio Načini razumijevanja i definiranja moderniteta**
7. 28.3.-01.4. 2016.	**BH slikari na evropskim likovnim akademijama i začeci slikarskog moderniteta – 2.dio**
8. 04.-08.4. 2016.	*Prva polusemestralna provjera znanja*
9. 11-15.4. 2016.	**Simbolična primjena neohistorijskih stilova u arhitekturi – usporedba: Beč-Sarajevo (specifičnosti)**
10. 18.-22.4. 2016.	**Pitanje *bosanskog sloga* u arhitekturi: stambena i reprezentativna arhitektura A-Ug.perioda**
11. 25.-29.4. 2016.	**Skulptura s početka 20.stoljeća i evropski kontekst**
12. 02.-6.5.2015.	**BH grafika s početka 20.stoljeća**

13. **13.** 09..-13..5. 2016.	**Studenti Bauhausa s područja Kraljevine Jugoslavije – veze i utjecaji** **Refleksije evropskih avangardi u arhitekturi južnoslavenskih prostora u prvoj polovini 20. stoljeća**
14. 16.-20.5. 2016.	**Selman Selmanagić i Bauhaus**
15. 23.-27.5. 2016.	**Bh. arhitekti moderne između dva rata u kontekstu evropske arhitekture**
16. 30.5.-11.6. 2016.	Završni ispit za studente II. ciklusa po Bolonjskom procesu

PROVJERE ZNANJA

Prva polusemestralna provjera znanja – 30%
Završni ispit – 40%
Seminarski rad/esej/prezentacija – 20%
Aktivnost i prisustvo na nastavi– 10%

VREDNOVANJE ZNANJA STUDENATA

Konačan uspjeh studenata nakon svih predviđenih oblika provjere znanja, vrednuje se i ocjenjuje sistemom uporedivim sa ECTS skalom ocjenjivanja kako slijedi:

a) 10 (A) - izuzetan uspjeh bez grešaka ili sa neznatnim greškama, nosi 95-100 bodova;

b) 9 (B) - iznad prosjeka, sa ponekom greškom, nosi 85-94 boda;

c) 8 (C) - prosječan, sa primjetnim greškama, nosi 75-84 boda;

d) 7 (D) - općenito dobar, ali sa značajnim nedostacima, nosi 65-74 boda;

e) 6 (E) - zadovoljava minimalne kriterije, nosi 55-64 boda;

f) 5 (F, FX) - ne zadovoljava minimalne kriterije, manje od 55 bodova.

UMJETNOST U BIH 1878-1918. (IZBOR IZ LITERATURE):

Obavezna literatura:

UMJETNOST U BOSNI I HERCEGOVINI 1894-1923, UGBiH, Sarajevo, 1978.

MLADENOVIĆ, Ljubica: *Građansko slikarstvo u Bosni i Hercegovini u XIX* veku, Sarajevo, 1982.

KRZOVIĆ, Ibrahim, *Arhitektura secesije u Bosni i Hercegovini,* Sarajevo publishing, 2004.

BOŽIĆ, Jelena, *Arhitekt Josip Vanacaš*, Zavod za udžbenike i nastavna sredstva RS, Istočno Sarajevo, 2006.

HRASNICA, Mehmed, *Arhitekt Josip Pospišil – život i djelo*, Arhitektosnki fakultet, Sarajevo, 2002.

SPARKS, Mary, *The Development of Austro-Hungarian Sarajevo 1878-1918: An Urban History*, Bloomsbury, London, 2014.

HODŽIĆ ABADŽIĆ Aida, *Selman Selmanagić i Bauhaus*, Bošnjački Institut, Sarajevo, 2014.

HODŽIĆ,Abadžić Aida, *Bosanskohercegovačka mapa 20. stoljeća* KZB 'Preporod'/CPU, Sarajevo, oktobar, 2003. (prvi dio)

Rubne posebnosti: Avangardna umetnost ex-Jugoslavije 1914-1989, kolekcija Marinko Sudac, Varaždin, 2005./ MSU; Novi Sad, 2006./MMSU; Rijeka, 2007.
(http://www.avantgarde-museum.com/hr/ - Virtualni muzej, kolekcija Marinko Sudac)

SCHORSKE, Carl E., *Fin-de-siecle Vienna*. *Politics and Culture* NY, 1981.

DONIA, Robert J., *Bosnia and Herzegovina: The Proximate Colony in the Twilight of Empire*, ANUBiH, Sarajevo, 2014.

Preporučena (dodatna) literatura:

BESAROVIĆ, Risto, *Iz kulturnog života u Sarajevu pod austro-ugarskom upravom,* V.Masleša, Sa, 1974.

KAPIDŽIĆ, Hamdija: *Bosna i Hercegovina za vrijeme austrougarske vladavine*. Sarajevo, 1968.

KREŠEVLJAKOVIĆ, Hamdija, Sarajevo *za vrijeme austrougarske uprave (1878-1918),* Sarajevo, 1969.

KRUŠEVAC, Todor, *Sarajevo pod austrougarskom upravom 1878-1918,* Sarajevo, 1966.

TODOROVA, Maria, *Imagining the Balkans*, Oxford University Press, NY, 2009.

VERVEAT, Stijn, *Cultural Politics, Nation Building and Literary Imagery: Towards a Post-colonial Reading of the Literature(s) of Bosnia-Herzegovina 1878–1918* / ili: *Centar i periferija u Austro-Ugarskoj : dinamika izgradnje nacionalnih identiteta u Bosni i Hercegovini od 1878. do 1918. godine na primjeru književnih tekstova*, Zagreb ; Sarajevo, 2013.

SPASOJEVIĆ, Borislav, *Arhitektura stambenih palata austrougarskog perioda u Sarajevu*, Rabic, Sarajevo, 1999.

KURTO, Nedžad, *Arhitektura BiH – razvoj bosanskog stila,* Sarajevo, 1998.

HODŽIĆ, Abadžić, Aida, *Kultura odijevanja u Bosni i Hercegovini na prijelazu iz 19. u 20. stoljeće- uloga i značaj ilustracija i priloga u časopisu „Nada" (1895.-1903.)*, zbornik radova naučnog skupa „Odjeća kao simbol identiteta", Tehnički univerzitet, Bihać, 2011., str. 13-29.

HODŽIĆ, Abadžić Aida, *Tko je ugasio Vancašev plamen? – uz jubilej prve rezolucije o bh. arhitekturi iz 1911. godine,* „KUN", „Oslobođenje", Sarajevo, 21.4.2011., str. 36.

Subotić, Irina, Golubović, Vida, *Zenit i avangarda 20ih godina,* Narodni muzej/Institut za književnost, Beograd, 1983.

FILOZOFSKI FAKULTET U SARAJEVU
ODSJEK ZA HISTORIJU
KATEDRA ZA HISTORIJU UMJETNOSTI

DIPLOMSKI STUDIJ

MODUL: UMJETNOST BOSNE I HERCEGOVINE OD 15. ST. DO 1918. G.

ŠIFRA PREDMETA:

HUM 430

AKADEMSKA 2015./2016. GODINA – **LJETNI** SEMESTAR

Ime nastavnika i saradnika
Mirza Hasan Ćeman, prof. dr. sc.
Haris Dervišević, dr., viši asistent

Naziv predmeta i kod: **METODOLOGIJA NAUČNOG RADA U HISTORIJI UMJETNOSTI**
Semestar (semestri) i broj bodova: VIII, 5 ECTS
Trajanje: 1 semestar (zimski)
Tip kolegija: predavanja, seminar, vježbe: 2, 1, 1
Status predmeta: obavezni
Cilj izučavanja predmeta: Upoznavanje studenata s osnovnim oblicima i principima stručnog i naučnog rada u području historije umjetnosti, te s razvojem i dosezima historije umjetnosti u Bosni i Hercegovini. Cilj izučavanja predmeta predstavlja i upoznavanje s razvojem institucija i oblika i metodologije rada u području historije umjetnosti u Bosni i Hercegovini. Poseban cilj predstavlja razvijanje etike u stručnom i naučnom radu.
Sadržina predmeta: Sadržina predmeta: Naučno mišljenje, spoznajni procesi i institucije u historiji umjetnosti: predmeti i područja istraživanja, problemi u istraživanju, problemi u prezentaciji, problemi u objavljivanju, zaštiti i tretiranju historijsko – umjetničkog naslijeđa. Konteksti istraživanja u historiji umjetnosti. Izvori za istraživanja u historiji umjetnosti. Tok i metodologija istraživanja u historiji umjetnosti. Priprema pisane forme istraživanja za objavljivanje u području historije umjetnosti.
Preduvjeti za upis predmeta:
Način provjere znanja: Pismeno i usmeno
Literatura: 1. ŠAMIĆ, M. *Kako nastaje naučno djelo – uvođenje u metodologiju i tehniku naučno-istraživačkog rada. Opšti pristup*. Sarajevo, 1990. 2. SARIĆ, M. *Opći principi naučnog rada*. Beograd, 1989. 3. FILIPOVIĆ, Muhamed, *Metodologija znanosti i znanstvenog rada*. Svjetlost. Sarajevo, 2004. 4. KUKIĆ, Slavo - MARKIĆ, Brane, *Metodologija drustvenih znanosti, Metode, tehnike, postupci i instrumenti znanstvenoistraživačkog rada*. Izdavac: Univerzitet Džemal Bijedic, Mostar, 2009. tvrdi uvez; 650 strana; 24 cm 5. Grupa autora. „Naučna djelatnost Zemaljskog muzeja 1888-1898. godine – Arheologija.“ *Spomenica Stogodišnjice rada Zemaljskog muzeja Bosne i Hercegovine 1888-1988*. Sarajevo, 1988, 73-136.

© MĆ

6. Grupa autora. „Naučna djelatnost Zemaljskog muzeja 1888-1898. godine – Etnologija.“ *Spomenica Stogodišnjice rada Zemaljskog muzeja Bosne i Hercegovine 1888-1988*. Sarajevo, 1988, 137-177.
7. BASLER, Đuro. „Ustanove koje su se razvile iz ranijih djelatnosti Zemaljskog muzeja – Rad Zemaljskog muzeja na zaštiti spomenika kulture i prirode.“ *Spomenica Stogodišnjice rada Zemaljskog muzeja Bosne i Hercegovine 1888-1988*. Sarajevo, 1988, 386-390.
8. PALAVESTRA, Vlajko. „Ustanove koje su se razvile iz ranijih djelatnosti Zemaljskog muzeja – Galerija slika Zemaljskog muzeja.“ *Spomenica Stogodišnjice rada Zemaljskog muzeja Bosne i Hercegovine 1888-1988*. Sarajevo, 1988, 396-401.
9. *The Chicago manual of Style. The Essential Guide for Writers, Editors and Publishers*. 15th Edition. The University of Chicago Press. Chicago – London, 2003. Mogu se koristiti i mlađa izdanja knjige.
10. *www. The Chicago manual of Style*.

Posljednja promjena nastavnog programa: Mart 2013.

Predavanja (30 sati)

Redni broj	Nastavne cjeline/teme predavanja	Broj sati
	RAZVOJ ISTRAŽIVANJA U HISTORIJI UMJETNOSTI	**9**
1-2	Razvoj historije umjetnosti u Bosni i Hercegovini. Dosezi nauke o historiji umjetnosti u Bosni i Hercegovini.	2
3-4	Razvoj institucija i oblika i metodologije rada u području historije umjetnosti u Bosni i Hercegovini. Kolegijalna etika u stručnom i naučnom radu	1
5-6	Naučno mišljenje i spoznajni procesi u historiji umjetnosti: Predmeti i područja istraživanja	2
7	Naučno mišljenje i spoznajni procesi u historiji umjetnosti: Problemi u istraživanju	1
8	Naučno mišljenje i spoznajni procesi u historiji umjetnosti: Problemi u prezentaciji	1
9	Naučno mišljenje, spoznajni procesi i institucije u historiji umjetnosti: Problemi u objavljivanju, zaštiti i tretiranju historijsko – umjetničkog naslijeđa	1
	KONTEKSTI ISTRAŽIVANJA U HISTORIJI UMJETNOSTI	**4**
10-11	Određenje predmeta (područja) istraživanja: urbani (naseobinski) i arhitektonski objekti, muzealna materija, galerijska materija.	2
12-13	Dvojnost predmeta (područja) istraživanja: I: materijalni kontekst predmeta istraživanja i njegova vezanost za institucije zaštite spomenika kh naslijeđa, muzeje i galerije, te privatne kolekcije; II: naučni (nematerijalni) kontekst predmeta istraživanja.	2
	IZVORI ZA ISTRAŽIVANJA U HISTORIJI UMJETNOSTI	**3**
14	Izvori materijala /predmeta/ i područja za istraživanja	1
15	Izvori dokumentacije o materijalima /predmetima/ i područjima istraživanja	1
16	Historijski izvori kao dopunski izvori u obradi materijala	1

	(predmeta) i područja istraživanja	
	TOK ISTRAŽIVANJA I METODOLOGIJA ISTRAŽIVANJA U HISTORIJI UMJETNOSTI	**8**
17	Određenje optimalne primijenjene metodologije u istraživanju – koraci u istraživačkom (stručnom i naučnom) radu (naučnom postupku)	1
18-20	**Tretiranje predmeta (područja) istraživanja - metodologija rada I:** kritičko (naučno) istraživanje izvorne građe, izlaganje materije, izrada kataloga materijala (građe koja se obrađuje), deskripcija materijala u obradi, interpretacija podataka i materijala, provjera podataka i materijala, komparacija podataka i materijala	3
21	**Tretiranje predmeta (područja) istraživanja - metodologija rada II:** metoda uzoraka, metoda međusobonog isključivanja, metoda međusobne potvrde, metooda *per analogiam*	1
22-24	**Tretiranje predmeta (područja) istraživanja - metodologija rada III:** predstavljanje rezultata istraživanja, razvoj čina zaključivanja (konkluzije), naučna utemeljenost konkluzije, ekspozicija konkluzije, relativizacija apsolutnih zaključaka, ekspozicija (repertoire) zaključaka, prioritet u ekspoziciji zaključaka, reinterpretacija kao oblik rada, pravo na reinterpretaciju, metodologija rada u reinterpretaciji	3
	PRIPREMA PISANE FORME ISTRAŽIVANJA U HISTORIJI UMJETNOSTI ZA OBJAVLJIVANJE	**8**
25-27	Vrste pisanog naučnog rada: stručni izvještaj, katalog, stručni članak, naučni članak, naučna rasprava, knjiga, monografija, prikaz (revija) izložbe, prikaz (revija) pisanog rada	3
28-30	Forma, sadržaj, struktura i unutarnja topologija pisanog naučnog rada: stručni izvještaj, katalog, stručni članak, naučni članak, naučna rasprava, knjiga, monografija, prikaz (revija).	3

Seminar (15 sati)

Redni broj	**Nastavne cjeline/teme predavanja**	**Broj sati**
	Određenje predmeta (područja) istraživanja, konteksta predmeta istraživanja (materijalni i naučni /nematerijalni/ kontekst predmeta istraživanja), tretiranje predmeta (područja) istraživanja - metodologija rada kroz analizu forme, sadržaja, strukture i unutarnje topologije pisanog stručnih i naučnog rada tipa niže navedenih tipova /tipove pisanih stručnih i naučnih radova analiziraju studenti u obliku kratkih samostalnih radova i pod vodstvom predmetnog nastavnika/:	
1	Kritička analiza stručnog/naučnog djela – primjer po izboru	1
2	Forma, sadržaj, struktura i unutarnja topologija pisanog naučnog rada tipa: **stručni izvještaj**	1
3	Forma, sadržaj, struktura i unutarnja topologija pisanog naučnog rada tipa: **katalog**	1
4	Forma, sadržaj, struktura i unutarnja topologija pisanog naučnog rada tipa: **stručni članak**	1
5	Forma, sadržaj, struktura i unutarnja topologija pisanog naučnog rada tipa: **naučni članak**	1

© MĆ

6	Forma, sadržaj, struktura i unutarnja topologija pisanog naučnog rada tipa: **naučna rasprava**	1
7	Forma, sadržaj, struktura i unutarnja topologija pisanog naučnog rada tipa: **knjiga** i **monografija**	1
8	Forma, sadržaj, struktura i unutarnja topologija pisanog naučnog rada tipa: **časopis**	1
9	Forma, sadržaj, struktura i unutarnja topologija pisanog naučnog rada tipa: **prikaz (revija)**	1
10	Forma, sadržaj, struktura i unutarnja topologija rada pisanog za **radio** i **TV**	1
11	Naučna opremljenost pisanih radova*	1
12	Naučna dokumentacija u pisanim radovima*	1
13	Procedura od završetka pisanja do objavljivanja rada	1
14	Časopisi, Uredništvo – redakcija i Recenzija	1
15	Oblici, načini i tehnika prezentacije na javnim skupovima	1

FILOZOFSKI FAKULTET U SARAJEVU
ODSJEK ZA HISTORIJU
KATEDRA ZA HISTORIJU UMJETNOSTI

DIPLOMSKI STUDIJ

MODUL: UMJETNOST BOSNE I HERCEGOVINE OD 15. ST. DO 1918. G.

ŠIFRA PREDMETA:

FIL HUM 421

AKADEMSKA 2015./2016. GODINA – **LJETNI** SEMESTAR

Ime nastavnika i saradnika
Mirza Hasan Ćeman, prof. dr. sc.
Haris Dervišević, dr., viši, asistent

Naziv predmeta i kod: **SLIKARSTVO OD 15. ST. DO 1878. GODINE**
Semestar (semestri) i broj bodova: VIII, 5 ECTS
Trajanje: 1 semestar (ljetni)
Tip kolegija: predavanja, seminar, vježbe: 2, 1, 1
Status predmeta: obavezni
Cilj izučavanja predmeta: Upoznavanje studenata s osnovnim odlikama razdoblja osmanske vlasti na području današnje Bosne i Hercegovine (tj. na području središnjeg dijela Bosanskog *ejaleta*) i njenim manifestacijama u području materijalne kulture, likovnosti i estetike. Navedeni cilj potrebno je ostvariti u kontekstu sagledavanja kompleksnih kontakata sa susjednim zemaljama (ostale provincije Osmanskog carstva, mletačka Dalmacija, Dubrovnik i dr. zemlje) i utjecaja koji iz istih dolaze, te u kontekstu općih utjecaja islamskog Istoka i kršćanskog Zapada. Posebnu pažnju potrebno je posvetiti uočavanju, prepoznavanju i proučavanju posebnosti koju u području društvenih odnosa, likovnosti i estetici nosi područje središnjeg dijela Bosanskog *ejaleta*. U navedenom kontekstu potrebno je uočavati, prepoznavati i proučavati i zajedničke odlike u području likovnosti i estetike koje povezuju kako razne polaritete osmanskodobne likovnosti (*islamska umjetnost, ars catholica, ars postbizantina* i *ars iudaica*) unutar središnjeg dijela Bosanskog *ejaleta*. Poseban cilj predstavlja identificiranje autohtonih likovnih sadržaja, forma i estetskih principa. U procesu proučavanja islamske umjetnosti poseban cilj predstavlja određivanje općeg „islamkog," posebnog „osmanskog" i autohtonog u umjetnosti islamskog likovnog izraza u Bosni i Hercegovini (u Bosanskom *ejaletu*) od 15. do 19. st.
Sadržina predmeta: U okviru predmeta izučavaju se zidno (fresko) i ikoničko slikarstvo i minijature, te mudželitski radovi.
Preduvjeti za upis predmeta:
Način provjere znanja:
Literatura: 1. *Blago franjevačkih samostana Bosne i Hercegovine.* Katalog izložbe. Izd. Zavod za zaštitu kulturno - istorijskog i prirodnog nasljeđa Bosne i Hercegoivine. Sarajevo, 1988. 2. *Grupa autora. Umjetnost Bosne i Hercegovine.* Sarajevo, 1987. Odabrana apoglavlja. 3. Grupa autora. *Minijatura.* Edicija: Umjetnost na tlu Jugoslavije. Beograd-Zagreb-

Mostar,1983.

4. CVETNIĆ, Sanja, Barokni defter: sudije o likovnim djelima iz XVII. i XVIII. stoljeća u Bosni i Hercegovini . Zagreb : Leykam international, 2011. (monografija).
5. CVETNIĆ, Sanja, Barokni defter. // *Hrvatska revija*. VIII. (2008.), 1; 4-12 (članak, znanstveni).
6. ĆEMAN, Mirza Hasan, *Ferhad – Begova džamija u Tešnju*. Izd. autora, Sarajevo, 2012.
7. KAJMAKOVIĆ, Zdravko, *Zidno slikarstvo u Bosni i Hercegovini.* Sarajevo, 1971. Odabrana poglavlja!
8. MAZALIĆ, Đoko, *Slikarska umjetnost u Bosni i Hercegovini u tursko doba : (1500-1878)*. Izd. Veselin Masleša, Sarajevo, 1965. (Banja Luka : Glas), 186 str.,, ilustr., 27 cm + Ispravke ([1] list).
9. RAKIĆ, Svetlana. *Ikone Bosne i Hercegovine (16 – 19. vek).* Beograd, 1998.
10. REDŽIĆ, Husref. *Islamska umjetnost.* Edicija: Umjetnost na tlu Jugoslavije. Beograd-Zagreb-Mostar,1982.
11. ŠEVO, Ljiljana, *Pravoslavne crkve i manastiri u Bosni i Hercegovini do 1878. godine*, Banja Luka , 2002.
12. TIHIĆ, Smail. "Islamska umjetnost na tlu Jugoslavije." U: Bernard Lewis (urednik), *Svijet Islama. Vjera. Narod. Kultura*. Beograd, 1979, 305-324. Prijevod djela Bernard Lewis (Ed.), *The World of Islam*. Thame and Hudson. London – New York, 1976, s dodatkom Smaila Tihića posvećenom islamskoj umjetnosti na tlu Jugoslavije.

Posljednja promjena nastavnog programa: Mart 2013.

Predavanja (30 sati)

Redni broj	Nastavne cjeline/teme predavanja	Broj sati
1-2	Opći uvod. Pitanja kontinuiteta i diskontinuiteta u umjetnosti Bosne. Dualni politički i ekonomski sistemi 15. stoljeća. Kulturni i umjetnički pluralizam i paralelizam od 15. do 19. st. i likovna (umjetnička) prožimanja.	2
3-6	Opće odlike zidnog slikarstva. *Rumi* i *Hatay* stil. Oblici, primjeri i odlike. Kaligrafija. Epigrafika. Problemi u istraživanju i predstavljanju.	4
7-10	Opći uvod u izučavanje *ars catholica* – slikarski opus. Opći oblici i odlike slikarskog djelovanja. Vjersko i kulturno djelovanje franjevačkog reda. Određenje i uobličenje odnosa franjevačkog reda prema likovnosti. "Prošnja." Importi i donacije.	4
11-12	Retardirani elementi kasne gotike i utjecaji renesansnih i postrenesansnih umjetničkih stilova (manirizam i barokno slikarstvo) iz umjetničkih centara Europe, posebno Italije, Dalmacije i Dubrovnika.	2
13-14	Dvojni slikarski stilski izraz: *Manira Graeca* (italogrčki utjecaji) i barokno slikarstvo. Pojava domaćih slikara. Problemi u istraživanju i predstavljanju.	2
15	Opći uvod u izučavanje *ars postbizantina* – slikarski opus.	1
16-18	Fresko slikarstvo.	3
19-21	Ikoničko slikarstvo. odrazi barokne umjetnosti.	3
22	Utjecaj italo - kretskog slikarstva.	1

23	Utjecaj (djelatnost) slikarskih radionica iz Dubrovnika i dalmatinskih gradova.	1
24-25	Pojava domaćih slikara. Opći Problemi u istraživanju i predstavljanju.	2
26-27	Opće ikonografske odlike slikarskih djela.	2
28-29	Slikarstvo minijatura i kaligrafija. Pojava i odlike rukopisnih djela s elementima minijaturnog slikarstva. Kaligrafija. Oblici i primjeri. Oblici, primjeri i značaj *mudželitskih* radovi. Problemi u istraživanju i predstavljanju.Problemi u istraživanju i predstavljanju.	2
30	Diskusija	1

Seminar (15 sati)

Redni broj	**Nastavne cjeline/teme predavanja**	**Broj sati**
1-2	Slikarstvo Aladža *džamije* u Foči, Gazi Husref - Begove i Ferhadija *džamije* u Sarajevu.	2
3-4	Zbirka oslikanih rukopisa Gazi Husref – Begove biblioteke u Sarajevu	2
5-6	Likovnost između renesansnih i baroknih utjecaja i utjecaja tipa *Manira Graeca*.	2
7-8	Pojava domaćih slikara. Problemi djelovanja Mihe Ćuića i Stjepana Dragojlovića i fra Petrušića	2
9-10	Umjetnička kolekcija franjevačkih samostana srednje Bosne: Visoko, Fojnica, Kreševo, Kraljeva Sutjeska	2
11	Ikonostas I kolekcija ikona crkve Sv. Arhanđela u Sarajevu	1
12	Slikar Longin	1
13	Slikar Mitrofanović.	1
14	Slikar Raičević	1
15	Diskusija	1

Sudenti od predmetnog nastavnika dobivaju popis dopunske literature i detaljan popis literature potrebne za studij predmeta.

FILOZOFSKI FAKULTET U SARAJEVU
ODSJEK ZA HISTORIJU
KATEDRA ZA HISTORIJU UMJETNOSTI

DIPLOMSKI STUDIJ

MODUL: UMJETNOST BOSNE I HERCEGOVINE OD 15. ST. DO 1918. G.

ŠIFRA PREDMETA:

HUM 451

AKADEMSKA 2015./2016. GODINA – **LJETNI** SEMESTAR

Ime nastavnika i saradnika
Mirza Hasan Ćeman, prof. dr. sc.
Haris Dervišević, dr., viši asistent

Naziv predmeta i kod: URBANI KONTINUITETI I DISKONTINUITETI U BOSNI I HERCEGOVINI OD 1. DO 16. ST.
Semestar, broj sati i broj bodova: VIII, 5 ECTS
Trajanje: 1 semestar
Tip kolegija: Izborni predmet, predavanja, seminar, vježbe: 2, 1, 1
Status predmeta: Obavezni po izboru
Cilj izučavanja predmeta: Upoznavanje studenata s osnovnim odlikama razvoja naselja urbanog tipa na području današnje Bosne i Hercegovine u protohistorijskom razdoblju i njegovom prijelazu u antiku, u vrijeme antike, te tokom srednjeg vijeka. Uporedni cilj izučavanja predmeta predstavlja i izučavanje susreta bosanskog srednjovjekovnog naseobinskog sistema s nadolazećim osmanskodobnim urbanim sistemom.
Sadržina predmeta: U okviru predmeta izučavaju se antički urbanizam, pojava i razvoj refugija, te fortifikacijskih objekata od kasne antike do kasnog srednjeg vijeka. Prati se razvoj antičkih naselja tipa *Castellum, Oppidum, Municipium, Collonia, Canabae, Mansiones* i *Mutationes,* te refugijalnih naselja (*refugium*). Poseban naglasak stavlja se na izučavanje razvoja naselja urbanih odlika od ranog do kasnog srednjeg vijeka, t.j. od gradova kao fortifikacijskih, rezidencijalnih i adiministrativnih objekata i središta do naselja urbanih odlika. U navedenom kontekstu proučava se razvoj naselja tipa *trg, podgrađe, varoš* i *grad- varoš,* odnosno razvoj naselja od predurbane, preko protourbane i rane urbane do pune urbane faze razvoja naselja. Posebna pažnja posvećuje se izučavanju sadržaja, funkcija, struktura, topografije, tipologije i terminologije antičkih i srednjovjekovnih naselja, te njihovom prostornom rasporedu i gospodarskom razvoju. Značajna pažnja posvećuje se izučavanju društvenih struktura i društvenih odnosa u navedenim naseljima. U završnom dijelu predavanja izučava se susret bosanskog kasnog srednjovjekovnog urbanog sistema s nadolazećim osmanskodobnim urbanim sistemom temeljenim na tradiciji islamskog povijesnog grada. Posebna pažnja posvećuje se izučavanju naseobinskih, posebno urbanih, kontinuiteta i diskontinuiteta. U toku predavanja značajna pažnja posvećuje se izučavanju autohtonih tradicija starijih historijskih razdoblja od prahistorije (protohistorije), preko antike i srednjeg vijeka i prežicima tih tradicija unutar mlađih historijskih razdoblja.
Preduvjeti za upis predmeta:

Način provjere znanja: Pismeno i usmeno

Posljednja promjena nastavnog programa i plana: Mart 2013.

Obavezna literatura:

1. ANDJELIĆ, Pavao. "Trgovište, varoš i grad u srednjevjekovnoj Bosni (Prilog tipologiji naselja)". *GZM* N.S. (A) 18(1963), 179-194. Sarajevo.
2. BOJANOVSKI, Ivo. »Bosna i Hercegovina u antičko doba.» *Djela* ANUBiH knj. LXVI, CBI knj. 6, Sarajevo, 1988.
3. BOJANOVSKI, Ivo. "Doba Rimskog carstva (principat)". U: *Arheološki leksikon Bosne i Hercegovine*. Tom 1. Sarajevo, 1988, 29-35.
4. BUBLIN, Mehmed. *Gradovi Bosne i Hercegovine. Milenijum razvoja i godine urbicida – The cities of Bosnia and Herzegovina. A Millenium of Developoment and the Years of Urbicide.* [dvojezično bosansko- englesko izdanje]. Sarajevo, 1999.
5. KOJIĆ, LJ. *Stari balkanski gradovi, varoši i varošice.* Izd. Institut za arhitekturu i urbanizam. Beograd, 1976.
6. KOVAČEVIĆ-KOJIĆ, Desanka. *Gradska naselja srednjovjekovne bosanske države.* Sarajevo, 1978.
7. MUŠETA- AŠČERIĆ, Vesna. *Sarajevo i njegova okolina u XV stoljeću. Između Istoka i Zapada*. Sarajevo, 2005.
8. PAŠALIĆ, Esad. *Antička naselja i komunikacije u Bosni i Hercegovini*. Sarajevo, 1960.
9. PAŠKVALIN, Veljko. "Doba kasne antike". U: *Arheološki leksikon Bosne i Hercegovine*. Tom 1. Sarajevo, 1988, str. 36-40.
10. *Urbano biće Bosne.* Institut za istoriju i Međunarodni centar za mir. Sarajevo, 1995. Zbornik radova.
11. ZANINOVIĆ, M. «Od gradine do castruma na području Delmata.» *Odbrambeni sistemi u praistoriji i antici na tlu Jugoslavije = Materijali* 22(1986), 163-169, Novi Sad.
12. VEGO, Marko. Naselja bosanske srednjovjekovne države. Sarajevo, 1957.

Sedmica	Nastavna jedinica
1.	URBANO NASLIJEĐE ANTIKE. OPĆE ODLIKE RAZVOJA I TIPOLOGIJA URBANIH NASELJA. Uvod. Historijski pregled. Prahistorijska gradina. Grčka kolonizacija na istočnom Jadranu. Rimska infiltracija u grčke kolonije i osvajanja. *Castellum, Oppidum, Municipium, Collonia, Canabae, Mansiones, Mutationes.*
2.	PRIMJERI: *AQUAE S..., ARDUBA, ARGENTARIA, BALOIE, BIGESTE*, PRIMJERI: *BISTUE NOVA, BISTUE VETUS, CASTRA,*
3.	PRIMJERI: *DELMINIUM (Delminion), DILUNTUM, DOMAVIA, HE(DUM?), IBISUA, JAJCE, LEUSABA, MUNICIPIUM MALVESIATIUM.*
4.	PRIMJERI: *PRAETORIUM, MUNICIPIUM RAETINIUM, RIS..., SALVIUM (*ili *Salvia?, Salviae), MUNICIPIUM SARZIATICUM (*hipot. *municipium Sardiatarum ?), SERVITIUM, SPLONUM.*
5.	URBANO NASLIJEĐE SREDNJOVJEKOVNOG BOSANSKOG KRALJEVSTVA. OPĆE ODLIKE RAZVOJA I TIPOLOGIJA URBANIH NASELJA. Određenje pojma/termina grad: Dosadašnja istraživanja. Daljnja istraživanja
6.	Terminologija, kategorizacija i znanstveni kriteriji za istraživanje. Faktori (činitelji) za utemeljenje naselja. Dijalektika razvoja: od utvrđenog grada kao fortifikacijskog objekta do grada kao urbanog naselja.
7.	Razvoj od trgovišta do varoši. Oblik grada. Tehnike gradnje. Organska i planska geneza naselja. Pravne regulacije i unutarnja autonomija naselja urbanog karaktera

8.	**PROVJERA ZNANJA STUDENATA**
9.	Naseobinski tipovi. Sadržaji, funkcije, struktura i topografija urbanih naselja.
10.	Društvene posljedice – pojava građanske klase i raslojavanje feudalnog društva. Pitanje postojanja urbanog nobiliteta. Stranci u bosanskom gradu. Uloga i značaj Dubrovačke republike u poticanju i (ili) onemogućavanju razvoja urbanih naselja. Bosanski grad u krizi. «Nestanak» (?) ili «preusmjer» razvoja bosanskog grada u 15. st.
11.	KATALOG PROTOURBANIH I RANIH URBANIH NASELJA. Rudnici i naselja uz rudnike. Podgrađa, trgovi i varoši. Gradovi i naselja na području Istočne i Srednje Bosne.
12.	Gradovi i naselja na području zapadnog dijela srednje Bosne (Uskoplje i Rama), sjeverne Bosne (Usora i Soli).
13.	Gradovi i naselja na području Gornjeg Podrinja i Polimlja.
14.	Gradovi i naselja na području Huma i Primorja, Zapadne Bosne i Donjih Krajeva.
15.	**SEMESTRALNI ISPITI**

Sudenti od predmetnog nastavnika dobivaju popis dopunske literature i detaljan popis literature potrebne za studij predmeta.

FILOZOFSKI FAKULTET U SARAJEVU
ODSJEK ZA HISTORIJU
KATEDRA ZA HISTORIJU UMJETNOSTI

DODIPLOMSKI STUDIJ

NAZIV PREDMETA: UVOD U IKONOLOGIJU

ŠIFRA PREDMETA:

HUM 132

AKADEMSKA 2015./2016. GODINA – **LJETNI** SEMESTAR

Ime nastavnika i saradnika
Mirza Hasan Ćeman, prof. dr. sc.
Haris Dervišević, dr., viši asistent

Semestar (semestri) i broj bodova: I semestar, 2 sata predavanja + 1 sat vježbi, 4 ECTS
Trajanje: 1 semestar (ljetni)
Tip kolegija: predavanja, seminar, vježbe: 2, 1, 0
Status predmeta: obavezni
Cilj izučavanja predmeta (kolegija): Razvijanje sposobnosti studenata za samostalno promatranje i analizu likovnog djela s aspekta razumijevanja sadržaja djela, likovne poruke i komunikologijskog procesa u kontekstu razvoja društva. Upoznavanje studenata sa ustaljenim zakonitostima uobličenja *slikovne poruke,* sa strukturom „*slike*“ te funkcijom ornamenta i simbola u složenom komunikologijskom procesu. Upoznavanje s „procesom“oblikovanja (nastajanja) likovnog djela s *ikono* odlikama, te s metodologijom analize likovnog djela. Iznalaženje zajedničkih semiotičkih odlika „*slike*,“ odnosno kipa ili kompozicije u reljefu. Analiza elemenata „*slike*“ s aspekta semiotike: *znak, simbol, ornament* i *kod.* Određenje funkcije slike (u opće smislu riječi), ikone, kipa i reljefa u kontekstu razvoja društva u određenom vremenskom razdoblju. Istraživanje odlika „*likovnog govora*“ i zakonitosti njegovog uobličenja u kontekstu razvoja društva. Problem „*subkonotacije*“ u strukturi i poruci likovnog djela. Analiza komunikologijskog procesa u kontekstu odnosa pojedinca prema društvu i promatrača (gledatelja) prema likovnom umjetniku. Razvijanje sposobnosti slojevitog čitanja likovnog djela u kontekstu razvoja društva, podsvjesnosti, religijskog i magičnog, te osobnosti likovnog umjetnika.
Sadržaj predmeta: Komunikologijske i ikonologijske odlike pojedinih historijskih, kulturnih i stilskih razdoblja, te vjerskih učenja politeističkih i monoteističkih religija. Određenje komunikologijskog sistema pojedinih religija koji postaje bitni element likovnog izraza. Također, upoznavanje s odlikama komunikologijskih sistema koji postaju bitan element likovnog izraza s razvojem gradova i građanske klase, s pojavom humanizma i renesanse, odnosno katoličke protureformacije, prosvjetiteljstva, klasicizma, romantizma i odraza orijentalističkog nazora u likovnim umjetnostima.
Provjera znanja: Studenti su dužni položiti završni usmeni ispit iz predmeta, koji se polaže na kraju semestra. Zaključna (konačna) ocjena određuje se na temelju urednog pohađanja nastave (25%), ocjene usmenog ispita (50%) i učešća u diskusiji na vježbama (25%).

Literatura:

1. BIALOSTOCKI, Jan. "Iconography and Iconology." U: *Encyclopedia of World Arts*. McGraw-Hill. New York, 1963. Vol. VII, str. 769-785.
2. CAVARNOS, Constantine. *Ortodox Iconography*. The Institute for Byzantine and Modern Greek Studies. Massachusets, 1977.
3. HALL, James. *Rjecnik tema i simbola u umjetnosti* , Zagreb, 1998.
4. HECKSCHER, W. S. "Geneza ikonologije." U: Aby Warburg. *Ritual zmije*. Institut za povijest umjetnosti. Zagreb, 1996.
5. IVANČEVIĆ, Radovan. "Uvod u ikonologiju." U: *Leksikon ikonografije, liturgike i simbolike zapadnog kršćanstva*. Zagreb, 2000. (više izdanja).
6. PANOFSKY, Erwin. *Ikonološke studije* , Beograd, 1975. Uvodni dio, str 3-42. Prijevod djela: Panofsky, Erwin. *Studies in Iconology*. New York: Harper, 1967.
7. STRATEN, Roelof van. *Uvod u ikonologiju*. Institut za povijest umjetnosti. Zagreb, 2003. Prijevod djela: Straten, Roelof van. *An Introduction to Iconography*. Trans. by Patricia de Man. Switzerland: Gordon & Breach, 1994.
8. WITTKOWER, R. „Tumačenje optičkih znakova." Prijevod u čas. *Život umjetnosti*, br. 48-49, 1991.

Posljednja promjena nastavnog programa: Mart 2013.

Predavanja (30 sati)

Redni broj	**Nastavne cjeline/teme**	**Broj sati**
1.	Uvod u ikonološke studije. Ikonologija i ikonografija. Ritual i kult – ikonologija prahistorije	1
2.	Autoritativnost skulpture i narativnost slikarstva – ikonologija visokih kultura Bliskog i Srednjeg Istoka (Mezopotamija, Egipat)	1
3.	Mitski svijet bogova i heroja antičkog svijeta.	3
4.	Helenistička i rimska portretna ikonologija	1
5.	Rana kršćanska ikonologija. Kršćanski kriptosimbolizam.	1
6.	Starozavjetni ciklus.	4
7.	Novozavjetni ciklus.	4
8.	Naglasci ikonologije katoličkog kršćanstva.	1
9.	Posebnosti ikonologije pravoslavnog kršćanstva.	1
10.	Jevrejski (židovski) i islamski „ikonoklastički" nazor. Islamska „ikonologija" kao odraz islamske kosmološke doktrine. Odraz osobitosti *šiitskog* vjerskog nazora u likovnom stvaralaštvu	2
11.	Renesansa, humanizam i prosvjetiteljstvo. Ka obnovi klasicističkih dosega u likovnoj umjetnosti	1
12.	Ka određenju nove slike – grad i građanstvo. Motivi i teme građanskog slikarstva.	2
13.	Novo „plemstvo," novi „pastir" i novi građanin – ka ikonologiji individualnog i grupnog portreta od kasne gotike do kraja 19. st.	2
14.	Mitološki i sakralni aspekt obnove antičkog estetskog i likovnog iskustva od 15/16. st.	4
15.	Neke osobitosti protestantske ikonologije. Ikonološki naglasci katoličke protureformacije	2

Vježbe (15 sati)

Redni broj	Nastavne cjeline - jedinice	Broj sati
1.	Mitovi, legende i djela klasične književnosti.	1
2.	Grčki Panteon.	1
3.	Kapitolijska Trijada. *Interpretatio Romana*.	1
4.	Diskusija.	1
5.	Vjerski tekstovi: *Tora* (*Tewra*t) – Stari i Novi Zavjet, Apokrifa, Kur'an.	1
6.	Kršćanski simbolizam	1
7.	Svetački likovi - *Hagiografija*	1
8.	Diskusija.	1
9.	*Personifikacija* i *alegorija*.	1
10.	Amblemi (*Ex Libris* i pečati). Herladika.	1
11.	Egzotika i mit: u potrazi za praiskonskim nacionalnim bićem i izgradnja simboličnog – ikonologija romantizma. Mitski revival – ka historijskim stilovima u arhitekturi i historijskim temama u slikarstvu 19. st.	1
12.	Orijentalna imaginacija i obsesija – ikonologija europskog slikarstva u kontekstu romantičarskog zanosa Orijentom, utemeljenja *Orijentalizma* na Zapadu kao civilizacijskog poimanja kultura, umjetnosti i civilizacija Istoka, te pojava i razvoj (pseudo)maurskog stila u evropskoj umjetnosti.	1
13.	Diskusija.	1
14.	Ispiti	1
15.	Ispiti	1

Sudenti od predmetnog nastavnika dobivaju popis dopunske literature i detaljan popis literature potrebne za studij predmeta.